

‘Bedrijven moeten meer aan preventie gaan doen’

LNV bezint zich op het fyto-sanitair beleid. De handel wordt almaar internationaler, wat afdoende controles steeds lastiger maakt. Om de risico's beheersbaar te houden zouden telers misschien meer aan risicopreventie moeten gaan doen, zegt kenniscoördinator Hans Smolders. Alertheid op eventuele schade van organismen speelt een steeds grotere rol in beleid.

“We kunnen leren van maatregelen in de diersector, al zijn de handelsstromen daar een stuk simpeler.”

Wat zijn de grootste bedreigingen?

“Het Nederlandse fyto-sanitaire beleid komt in eerste instantie voort uit Europese wet- en regelgeving en mondiale verdragen. In de richtlijnen staan schadelijke organismen die niet worden getolereerd. De organismen op die quarantainelijst zijn daarom altijd bedreigend. Het grootste gevaar schuilt in organismen waar we nog onvoldoende van weten. Zoals nu de *Tuta absoluta*, een insect waar we vorig jaar nog weinig vanaf wisten, maar dat vanuit Zuid-Amerika via Spanje Nederland heeft bereikt. Daardoor dreigen nu in Nederland problemen voor bijvoorbeeld de export van tomaten naar de Verenigde Staten, omdat het daar een gereguleerd organisme is.”

Wat kan beter aan het huidige fyto-sanitair beleid?

“De handel wordt steeds internationaler. Nederland vervult een spilfunctie in de internationale handel in uitgangsmateriaal en is een belangrijk distributiepunt voor Noord-West Europa voor

consumptiemateriaal. Overheidsorganisaties kunnen straks niet meer al die handelsstromen afdoende controleren op een scala aan ziekten en plagen. Praktisch niet, maar ook niet qua inspectiekosten voor het bedrijfsleven. Het zou goed zijn als het bedrijfsleven, in aanvulling op overheidsmaatregelen, preventie zoveel mogelijk zelf ter hand zou nemen.”

Hoe krijgt u die ondernemers zo ver om daaraan bij te dragen?

“We onderzoeken nieuwe instrumenten. Bijvoorbeeld hoe je ondernemers kunt stimuleren om risico's meer bij de bron aan te pakken. Of hoe je kennis over fyto-sanitaire ziekten en plagen het beste bij ondernemers krijgt. Er zijn signalen dat telers wel rekening houden met de bekende bedreigingen maar onvoldoende op de hoogte zijn van de minder bekende risico's. Omdat je veel ziekten niet kunt zien, risico's latent aanwezig zijn en preventieve maatregelen geld kosten, kan het lastig zijn het belang van preventie en bestrijding bij ieder-

een goed tussen de oren te krijgen. Als ze het goed aanpakken, kan dat het bedrijfsleven financieel voordeel opleveren.

Speelt de sector hier al op in?

“De sector kijkt bijvoorbeeld al naar een risico-schadefonds voor planten. Dit kan risico's mijden aantrekkelijk maken, want als je hebt voldaan aan de voorwaarden krijg je geen rekening voor de schade. Daarvoor moeten risico's in kaart worden gebracht, om te kijken welke schade ondernemers potentieel zouden kunnen lijden. Wil je ondernemers minder kopschuw maken voor preventie, dan moet het fonds laagdrempelig zijn, met haalbare criteria zodat de hele keten verzekerd kan zijn.”

Wilt u strenger zijn dan de EU?

“We moeten de Nederlandse handelspositie behouden en ook onze groene ruimte beschermen, maar het mag genuanceerder. We moeten kritisch kijken of we tot minder gereguleerde organismen kunnen komen met betere preventieve maatregelen door bedrijven of met betere beheersmaatregelen. De verdeling van wat er op de q-lijst komt en wat op de kwaliteitslijst is arbitrair. Verder zijn organismen soms alleen een probleem in een bepaalde sector, keten of gebied, en verschillen de risico's navenant. Bij de voorbereiding op de evaluatie van de Europese fytorichtlijn kijken we nadrukkelijk naar alternatieven, zoals een indeling op basis van risico's en verantwoordelijkheid voor beheersing. Bij de *Tuta absoluta* gaan wij er bijvoorbeeld vanuit dat de sector voldoende kennis heeft om de risico's te beheersen.”

Kunt u iets leren van dierziektebestrijding?

“We kunnen vooral leren van de instrumenten om maatregelen af te dwingen en te stimuleren. In de dierlijke keten zijn de stimulansen veel sterker door het volksgezondheidsaspect. Maar vergelijking is moeilijk. De handelsstromen in de plantsector zijn een stuk ingewikkelder. Bovendien gaat het hierbij om pakweg driehonderd q-organismen, tegen tien in de dierlijke sector. Ook is de keten van plantmateriaal vaak ingewikkelder. Daarnaast is het aantal diersoorten dat besmet kan raken beperkt, terwijl er een groot aantal gewassen zijn, die bovendien raakvlakken kunnen hebben. Dat maakt het beleidsveld gecompliceerd, kennisintensief en -afhankelijk, vooral als er veel partijen bij zijn betrokken. Onderhandelingen met derde landen en de EU staan of vallen met kennis van ziekten en plagen.”